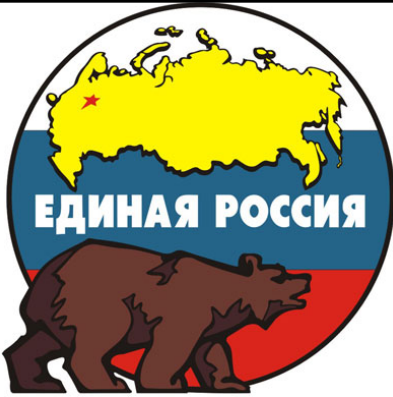

Rusya'ya Karşı Renkli Devrimler ve Sivil Darbeler (9): ABD için “En Büyük Ödül” ve Yukos Olayı

İçeriği Yazan: [F. William ENGDAHL](#) [1] Zaman: Cum, 16/03/2012 - 22:19

Yazar Adı: F. William ENGDAHL

“Ödülün Bulunduğu Yer”

Eylül 1999'da ABD'nin en güçlü Dış İşleri Bakanı olmadan bir yıl kadar önce Cheney Londra Petrol Enstitüsü'nde bir konuşma yaptı. Cheney petrol hakkındaki görüşlerini şöyle değerlendirdi:

*Bazı tahminlere göre gelecek yıllarda küresel petrol talebinde yılda ortalama %2'lik bir artış olurken halihazırda var olan rezervlerdeki üretimde %3'lük bir düşüş olacaktır. Bu demektir ki, 2010 itibarıyla günde ortalama 50 milyon varil daha fazla petrole ihtiyaç duyulacaktır. Peki bu petrol nereden gelecek? Var olan petrolün % 90'ını hükümetler ve ulusal petrol şirketlerinin kontrol ettiği âşikârdır. Petrol büyük ölçüde hükümetlerin denetimindeki bir iş olmaya devam etmektedir. Dünyada birçok bölge her ne kadar fırsatlar sunsa da, **Orta Doğu** hâlâ dünya petrolünün üçte ikisinin ve en düşük mâliyetiyle çıkarıldığı yer olarak ödülün bulunduğu yerdir.*

Cheney 2010 itibarıyla dünyanın 50 milyon varil yeni petrol bulması gerektiğini tahmin etti. Bu 2008'deki toplam petrol üretimine eşittir ve 5 tane yeni Suudi Arabistan demektir.

Cheney'nin Londra'daki konuşmasının ikinci noktası **"Orta Doğu...nihaî olarak ödülün bulunduğu yerdir"** ifadesiydi. Ancak, Orta Doğu'nun petrol "ödülünün" ulusal ya da hükümet güçlerinin elinde olduğunu, özel piyasalara henüz açık olmadığını, vurguladı.

Cheney, Orta Doğu petrolünü devlet elinden almaya kendini adanmış güçlü bir gurubun da üyesiydi. 1999'da yaptığı Londra konuşması sırasında çok etkili bir düşünce kuruluşunun, **"Yeni bir Amerikan Yüzyılı Projesi"**nin (PNAC) de üyesiydi. Donald Rumsfeld, Paul Wolfowitz ve diğerlerinin de dâhil olduğu PNAC içerisinde Bush yönetimine giren bir grup 2000'de **"Amerikan Savunmasının Yeniden İnşası"** adlı bir siyasi makale yayınladılar.

Cheney, PNAC makalesini onayladı. Makale **"önleyici savaş doktrinini"** savunuyordu. Ancak, yeni ABD Başkanını Irak'a savaş ilân etmek ve işgal edip Orta Doğu'daki en büyük ikinci petrol rezervinin kontrolünü doğrudan ele geçirmek için bir neden bulmaya çağırıyordu. (1) PNAC raporu açıkça şunu söylüyordu: "Körfezde bir Amerikan gücünün varlığına duyulan ihtiyaç Saddam Hüseyin rejimi sorunundan daha önemlidir..." (2)

Bu Cheney'nin 1999 Londra konuşmasında imâ ettiği şeydi. Cheney'e göre sorun şuydu: Orta Doğu'nun henüz el değmemiş devâsa petrol rezervleri özel şahısların değil büyük oranda yerel hükümetlerin kontrolü altındaydı. Irak'ın askerî işgali, ABD'nin petrolü özel ellere, Anglo-Amerikan petrol şirketlerine, teslim etme stratejisinin ilk adımıydı.

Ancak, Pentagon'un **"Küresel Tam Hâkimiyet"**in gündemi için (tüm gezegenin kimsenin karşı koyamayacağı şekilde tahakküm altına alınması) Basra Körfezi'nin devâsa petrol kaynaklarının Amerikan ordusunca tümünden kontrolü gerekli olsa da, yeterli değildi. Rusya, ABD askerî tahakkümü altında olmayan özgür bir unsur olduğu sürece Amerika'nın Avrasya'yı kontrolü mümkün olmayacaktı. Rusya'nın kalan nükleer cephaneliğinin sökülmesi ve geniş petrol ve gaz kaynaklarının kontrolü Vaşington'un stratejik önceliği olmayı sürdürdü.

Rusya'nın Dağıtılması: "En Büyük Ödül"

Vaşington 1991'de, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana stratejik hedefinin Rusya'yı dağıtmak ve böylece büyük petrol ve gaz kaynaklarını etkili bir biçimde kontrol etmek olduğunu askerî ve siyasî nedenlerden ötürü açıkça dillendiremedi.

Ancak Rus Ayısı * hâlen göz ardı edilemeyecek bir askerî güce sahipti ve biraz yıpranmış olsa da nükleer dişleri vardı.

*İngilizcede Rusya için kullanılan bir deyim (çn)

Vaşington 1990'ların ortalarında başlayarak eski Sovyet uydu devletlerini Avrupa Birliği'ne ve Vaşington egemenliğindeki NATO'ya da dâhil etme sürecini başlattı. 2004 itibarıyla Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Bulgaristan, Romanya, Slovakya ve Slovenya NATO'ya dâhil oldu ve dâhil olması için Gürcistan da desteklendi.

NATO'nun Rusya'nın yakın çevresine yayılması PNAC üyelerinin temel hedefiydi. 1996'dan beri PNAC üyesi ve Cheney'nin dostu olan Amerikan Savunma devi Lockheed Martin Şirketi'nin Genel Müdürü, Bruce Jackson, Vaşington'da güçlü bir lobi olan NATO Amerikan heyetine başkanlık etti. Daha sonra amacı, özellikle eski Sovyet Cumhuriyetlerini NATO'ya dâhil etmek olan **"Geçiş Demokrasileri Projesini"** başlattı.

Rusya'nın NATO tarafından kuşatılması, Avrasya boyunca gerçekleştirilen Renkli Devrimler ve Irak'taki savaş bir ve aynı Amerikan jeopolitik stratejisinin parçalarıydı: **Tek bir Amerikan süper gücünün egemenliğine olası bir rakip olan Rusya'yı sonsuza değin dağıtma stratejisi.**

Ancak, Yeltsin döneminin sona ermesiyle Vaşington'un büyük plânlarına gölge düştü. Batılı Bankalar ve yozlaşmış Rus oligarşisinin IMF'nin önderliğinde Rusya'yı yağmalamasının ardından daha ilkeli ve ayık Putin, dinamik bir ulusal güç olarak ihtiyatlı bir şekilde ortaya çıktı. Eşzamanlı olarak Rusya'nın

petrol üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana sürekli artıyordu.

Öyle ki, ABD'nin 2003'te Irak'ı işgali ile birlikte Rusya Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın ikinci büyük petrol üreticisiydi.

Yukos İlişkisinin Gerçek Anlamı

2003'te Rus enerji jeopolitiğinde önemli bir olay gerçekleşti. Vaşington dünyanın her tarafından gelen itirazlar ve uluslararası hukuka rağmen Irak ve Orta Doğu'yu işgal etme niyetini açıkladığı sıralarda Putin, Rus oligarklarından milyarder Mikhail Khodorkovsky'nin vergi kaçırma nedeniyle tutuklanması emrini verdi. Putin daha sonra batılı gözlemcileri şaşırtarak Khodorkovsky'nin dev **Yukos Petroller** grubundaki hissesini dondurup, devlet kontrolü altına aldı.

Putin'in bu çarpıcı hareketini tetikleyen ne olmuştu?

Khodorkovsky, Rus Duma'sındaki (meclis) bir karardan önce dört hafta tutuklu kaldı. Khodorkovsky'nin elindeki muazzam zenginliği kullanarak oyların büyük çoğunluğunu satın aldığı iddia edildi. Duma'nın kontrolü, gelecek yıl Putin'e karşı başkanlıkta rakip olması plânı için ilk adımdı. Duma galibiyeti seçim yasalarını kendi lehine çevirmesine ve Duma'da hazırlanan tartışmalı bir yasanın ("Yeraltı Kaynakları Kanunu") değiştirilmesine olanak tanıyacaktı. Yasa, Yukos Petrollerinin ve diğer özel şirketlerin yer altı kaynaklarını kontrol etmesini ya da Rus devlet boru hatları hâricinde bağımsız boru hattı rotaları geliştirmesini engelliyordu. (3)

Khodorkovsky, oligarşinin Putin'e verdiği sözü ihlâl etti. Bu söze göre, Rus siyasetinden uzak dururlar ve çalıntı paralarının bir kısmını geri iade ederlerse (ki bu para aslında Yeltsin yönetiminde hileli bir anlaşmayla çalınmıştı) varlıklarına el konulmayacaktı.

Khodorkovsky'nin tutuklanması Temmuz'da Başkan Yardımcısı Cheney ile Vaşington'da yaptığı gizli bir görüşmenin ardından gerçekleşti. Khodorkovsky Cheney ile yaptığı toplantının ardından ExxonMobil ve Chevron-Texaco ile Yukos'un %40'ını satışı için görüşmelere başladı. (4)

Başka bir deyişle, Rus oligarşisinin en güçlü adamı olan Khodorkovsky Putin'e karşı Vaşington destekli bir darbenin maşası olarak hizmet ediyordu.

Rus Yukos Petrollerinde %40'lık hisse ABD petrol devleri aracılığıyla Vaşington'a gelecekteki Rus petrol ve gaz boru hatları ile petrol anlaşmalarında resmen olmasa da fiilen veto yetkisi sağlayacaktı. Khodorkovsky 2003'teki tutuklanmasından günler önce Amerikalıların Yukos'u satın almasıyla ilgili olarak güçlü Carlyle Gurubu adına Moskova'ya gelen George H. W. Bush'u ağırladı. Bush, Khodorkovsky ve Menatep Gurubu'nun başkanı ve ortağı Platon Lebedev'in tutuklanmasından hemen sonra Carlyle'daki görevinden sessiz sedasız istifâ etti. (5)

Khodorkovsky aynı Vaşington Carlyle gurubuna enerji danışmanlığı da yapıyordu. Bu gurubun ortakları arasında Savunma eski Bakanı Frank Carlucci ve ABD Dışişleri eski bakanı James Baker III de yer alıyordu.

Khodorkovsky'nin tutuklandığı sırada Yukos, Rusya'nın en büyük petrol üretme ve arıtma grubu olan Sibneft'i almak için ilk adımları atmıştı. 19.5 milyar varil petrol ve gaz rezerviyle Yukos-Sibneft girişimi Exxon-Mobil'den sonra dünyanın ikinci büyük petrol ve gaz rezervine sahip olacaktı. Yukos-Sibneft'in Exxon ya da Chevron tarafından satın alınması kelimenin tam anlamıyla bir enerji darbesi olacaktı. Cheney de, Bush da, Khodorkovsky de bunu biliyordu. Hepsinden öte Putin bunu biliyordu ve bunu durdurmak için kararlı bir şekilde hareket etti.

Khodorkovsky'nin tutuklanması, Rusya'nın Putin hükümeti tarafından yeniden inşası ve stratejik savunmasının yapılandırılması açısından önemli bir dönüm noktasının ilk işaretini verdi. 2003'te ABD'nin Irak'ı yüzüstü işgali ortamında gerçekleşti bu. Putin'in bu cesur hareketi Bush yönetiminin **"Fırlatmalı Füzelere Sınırlandırılması"** antlaşmasını (ABM) tek taraflı olarak feshettiğini ve yeni Amerikan füzeleri yerleştireceğini açıklamasından yaklaşık iki yıl sonra gerçekleşti. Bu durum, Moskova'nın güvenliğine karşı düşmanca bir davranış olarak algılandı Moskova'da.

2003 itibarıyla Pentagon şahinleri ile silâh ve petrol endüstrisindeki müttefiklerinin uluslararası hukuka karşı sorumlu olmayan ve kendi çıkarları için tek taraflı hareket eden bir Amerika plânı olduğunu görmek için çok fazla askerî zekâyâ sahip olmaya gerek yoktu. Bu çıkarlar tabii ki, yeni-muhafazakâr PNAC tarafından tanımlanmıştı. Rusya'daki olayları Vaşington'un akçelendirdiği Avrasya'daki örtülü istikrarsızlaştırma operasyonları (Rusya'nın çevresindeki Cumhuriyetlere karşı Renkli Devrimler) izledi.

2004'ün sonunda Moskova için yeni bir soğuk savaşın başladığı belirginleşmeye başladı. Savaş bu sefer stratejik enerji kontrolü ve tek kutuplu nükleer üstünlük üzerine idi.

2003'ten sonra Rus dış politikası, özellikle de enerji politikası, Sir Halford Mackinder tarafından tanımlanan **"Can Damarı"** jeopolitiğinin önermelerine rücu ediyordu. Bu siyaset, 1946'dan beri, daha önceki Sovyet Soğuk Savaşının temelini oluşturmuştu. Putin Vaşington'un gittikçe belirginleşen Rusya'yı kuşatma ve zayıflatma siyaseti karşısında mâkul bir denge sağlamak için bir dizi savunmacı harekette bulundu. ABD'nin stratejik gafı, durumu Rusya için biraz kolaylaştırdı. Şimdi, her iki taraf için de -NATO ve Rusya- ortam kızışırken Putin Rusya'sı basit bir savunmadan enerjisini bir kaldıraç olarak kullanarak daha yaşanabilir bir jeopolitik konumu güvence altına almak için yeni dinamik ve atılgan bir tavır aldı.

F. William ENGDAHL

iletisim@politikadergisi.com

Kaynakça:

1 Donald Kagan ve diğ., *Amerika'nın Savunmasının Yeniden İnşası:Yeni Bir Yüzyıl İçin Strateji, Güçler ve Kaynaklar*, Eylül 2000, Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (PNAC), Vaşington, D.C., sf.61, www.newamericancentury.org/Rebuilding-AmericasDefenses.pdf [2].

2 ae

3 Dmitry Slobodanuk, *Devlet Petrol ve Gazı Geri Almaya Kararlı*, Pravda, Eylül 23, 2003.

4 Tanvir Ahmad Khan, *Rusya'nın Merkeze Dönüşü*, Dawn, Şubat 26, 2007, <http://www.dawn.com/2007/02/26/op.htm> [3]

5 Greg Schneider, Tutuklanan Rus İşadamı Carlyle Gurubu Danışmanı, 10 Kasım, 2003, Vaşington Post.

İngilizceden çeviren: Levent KARTAL

Hayır

Yorumlar

- [Dış Siyasa](#) [4]

Kaynak URL (04/05/2024 - 20:19 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/rusyaya-karsi-renkli-devrimler-ve-sivil-darbeler-9-abd-icin-%E2%80%9Ccen-buyuk-odul%E2%80%9D-ve-yukos-olayi>

Bağlantılar:

- [1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/f-william-engdahl>
- [2] <http://www.newamericancentury.org/Rebuilding-AmericasDefenses.pdf>
- [3] <http://www.dawn.com/2007/02/26/op.htm>
- [4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>